

doi: 10.3935/rsp.v18i2.1025

EKONOMSKO NASILJE NAD ŽENAMA: MANIFESTACIJE, POSLJEDICE I PUTOVI OPORAVKA

Darja Maslić Seršić

Zagreb: Autonomna ženska kuća Zagreb i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2010., 123 str.

Knjiga »Ekonomsko nasilje nad ženama: manifestacije, posljedice i putovi oporavka« strukturirana je u deset međusobno povezanih poglavlja. U prvom poglavlju (»Predgovor«) autorica uvodi čitatelja u problematiku ekonomskog nasilja nad ženama dajući kratki prikaz knjige. U poglavlju »O ekonomskom nasilju nad ženama« autorica definira ključne pojmove, opisuje razmjere fenomena (ekonomskog) nasilja nad ženama te predstavlja teorijsku racionalu istraživanja čije će rezultate opisati u knjizi. U poglavlju »Karakteristike istraživnog uzorka« opisane su karakteristike zlostavljanih žena obuhvaćenih istraživanjem, oblici nasilja kojima su izložene i posljedice kojima ono rezultira, ali i karakteristike nasilnika koji su ih zlostavljali. U četvrtom poglavlju (»Djeca kao svjedoci i žrtve obiteljskog nasilja«) istražene su karakteristike djece žena izloženih nasilju te posljedice koje zlostavljanje u obitelji ima na njihovo akademsko postignuće te psihološku i socijalnu prilagodbu. Poglavlje »Ekonomsko i financijsko nasilje nad ženama i njihovom djecom« središnje je poglavlje u knjizi. Prikazom kvalitativnog istraživanja na skupinama zlostavljanih

žena, autorica nas upoznaje s prirodom ovog, relativno neistraženog, oblika nasilja te opisuje postupak konstrukcije instrumenta namijenjenog mjerenju ekonomskog nasilja i ekonomske neravnopravnosti žena koji je iz tog kvalitativnog istraživanja proizašao. U šestom poglavlju (»Radna uloga, ekonomski i psihosocijalni resursi zlostavljanih žena«) autorica opisuje stavove zlostavljanih žena prema zaposlenju te različite resurse koje oni imaju u suočavanju sa životnim nedaćama. Poglavlje »Radno ponašanje zlostavljanih žena i uloga poslodavca« govori o kvaliteti poslova na kojima rade zlostavljane žene te upoznatosti njihove radne okoline sa životnom situacijom u kojoj se nalaze. U 8. poglavlju (»Ekonomska neovisnost i nasilje nad ženama«) autorica ispituje ublažava li zaposlenost kao indikator ekonomske neovisnosti posljedice zlostavljanja žena, a u 9. poglavlju (»Financijski i psihosocijalni oporavak od nasilja«) uspoređuje je li napuštanje zlostavljača povezano s poboljšanjem subjektivne dobrobiti nezaposlene žene te resursima kojima ona raspolaže. Konačno, u posljednjem, 10. poglavlju autorica navodi glavne zaključke istraživanja te implikacije koje ono ima za suočavanje društva s obiteljskim nasiljem, posebice ekonomskim zlostavljanjem žene kao njegovim često zanemarenim oblikom.

Okosnicu knjige čini opsežno istraživanje na zlostavljanim ženama koje je rezultiralo nizom zanimljivih spoznaja, korisnih za planiranje različitih psihosocijalnih intervencija i socijalnih politika. Prije svega, to istraživanje još jednom pokazuje da je zlostavljanje žena fenomen koji je prisutan u svim društvenim slojevima, a ekonomsko nasilje nad ženom samo je jedan od njegovih oblika. Taj, često zanemaren, oblik zlostavljanja žena odnosi se na različita ponašanja čiji je cilj jačanje moći nasilnika te stavljanje žene u podre-

đeni položaj, a uključuje kontrolu trošenja i resursa, stvaranje ekonomske ovisnosti o nasilniku (npr. branjenjem zapošljavanja) te osiromašenje zlostavljane žene. Ovo istraživanje ponovno potvrđuje da zlostavljanje ostavlja ozbiljne fizičke i psihičke posljedice na zlostavljane žene, ali i na njihovu djecu koja su često i sama izložena nasilju ili mu, u najmanju ruku, svjedoče. Prikupljeni podaci podržavaju autoričinu pretpostavku prema kojoj zaposlenje, kao indikator ekonomske neovisnosti, ublažava negativne posljedice zlostavljanja, a povezano je s većim financijskim, psihološkim i socijalnim resursima za suočavanje sa životnim nedaćama. Ipak, zabrinjava nalaz da izrazito velika proporcija nadređenih i kolega u radnoj okolini nije upoznata sa životnom situacijom zlostavljane žene te ne služi kao izvor podrške zlostavljanoj osobi da prebrodi situaciju u kojoj se našla. Uz potvrđivanje zaštitne uloge zaposlenja i ekonomske nezavisnosti, autorica empirijskim podacima potvrđuje da je napuštanje zlostavljača najvažniji način suočavanja sa zlostavljanjem u obitelji koji slijedi psihosocijalna rehabilitacija zlostavljane žene.

Knjiga »Ekonomske nasilje nad ženama: manifestacije, posljedice i putovi oporavka« predstavlja vrijedno znanstveno i stručno djelo. Znanstveni doprinos ove knjige proizlazi iz originalnosti teme istraživanja, korištene metodologije te sveobuhvatnosti prikupljenih podataka. Prije svega, autorica se u knjizi dominantno bavi neistraženim fenomenom ekonomskog nasilja nad ženama. Ona tom problemu pristupa kao iskusan istraživač, vješto kombinirajući kvalitativnu i kvantitativnu metodologiju društvenih znanosti kako bi ga što temeljitije opisala. Osim deskripcije zlostavljanih žena i nasilja kojem su izložene, autorica opisuje i njihovu djecu i posljedice koje nasilje po njih ima te karakteristike nasilnika. Ovi sveobuhvatni podaci dodatnu težinu dobivaju zbog njihove us-

poredbe s podacima iz opće populacije koje je autorica prikupila iz službenih izvora ili svojih ranijih istraživanja. Važan je i stručni doprinos ove knjige. Ona će biti korisna različitim skupinama korisnika. Prvo, kao izvor vrijednih informacija koristit će je stručnjaci različitih profila (npr. psiholozi, socijalni radnici, pravnici, liječnici) koji se u svakodnevnom radu susreću sa žrtvama različitih oblika obiteljskog nasilja. Drugo, koristit će je studenti društvenih usmjerenja kao dopunsku literaturu tijekom studija, ali i znanstvenici zainteresirani za istraživanje fenomena zlostavljanja u obitelji. Prije svega vrijedan doprinos tu predstavlja Upitnik ekonomskog i financijskog nasilja koji je konstruiran u okviru istraživanja opisanog u ovoj knjizi, a koji će u budućem znanstvenom i stručnom radu moći koristiti stručnjaci koji se bave problemom zlostavljanja u obitelji. Konačno, ova knjiga bit će korisna zaduženima za planiranje psihosocijalnih programa prevencije obiteljskog nasilja te stvaranje zakonskih okvira za suočavanje s ovim društvenim problemom. Uspješne socijalne politike moguće je provoditi tek na temelju dobro istraženih društvenih fenomena. I u tom smislu knjiga Darje Maslić Seršić predstavlja važan doprinos suočavanju s problemom zlostavljanja u obitelji.

Zvonimir Galić